

**Пропозиції щодо створення в Україні державної інформаційної бази
приморських регіонів**

Вдовиченко Л.Ю., Волосяк М.В.

Вступ. Інформаційні відносини між суб'єктами регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання (регуляторними органами, суб'єктами морегосподарювання, органами, що погоджують прийняття регуляторних актів, органами державного контролю і нагляду та іншими зацікавленими органами чи особами) виступають практично єдиним механізмом, що забезпечує право бізнесу і громадян на управління державою цієї сфери шляхом надання їм повної інформації про об'єкт управління – сферу морегосподарювання [2].

На сьогодні інформацію, що підлягає у відповідності до чинного законодавства [4] оприлюдненню при здійсненні в Україні регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання, під час неможливо знайти або у більшості випадків ця інформація доводиться до відома певних суб'єктів у друкованій формі, а, якщо і в електронній, то її формат надання описаний не належним чином та критерії в частині технічного і адміністративного забезпечення безпечного зберігання, оброблення та надання такої інформації відсутні. Як наслідок, в українському регуляторному процесі у сфері морегосподарювання це виступає приводом створення корупційних взаємодій суб'єктів під час прийняття регуляторних актів.

Аналіз останніх досліджень. Пошуку шляхів налагодження інформаційної взаємодії органів державного управління в контексті розвитку інформаційного суспільства присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних фахівців: А.Бондаренка [1], О.Голобуцького [3], П.Клімушіна [5], С.Кулицького [6], М.Макарової [7], Н.Шлафман [8] тощо. Разом з тим питання щодо формування механізму, направлено на створення державної інформаційної бази приморських регіонів, як предмет окремого наукового комплексного дослідження не розглядалося жодного разу.

Мета статті – визначити інструменти механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання та надати пропозиції щодо створення в Україні державної інформаційної бази приморських регіонів.

Виклад основного матеріалу. Кожен регіон володіє індивідуальним економічним потенціалом, особливою політичною культурою, відмінними історичними традиціями тощо. Ці обставини, як зазначається у [9, с.14], призводять до існування на території однієї держави всіляких політико-економічних модифікацій регіонів – від постіндустріальних демократично розвинутих до аграрних, що базуються на авторитарному стилі управління. На території Причорномор'я України можемо також додати до вищезазначених характеристик «приморський фактор» розвитку. Особливості соціально-економічного розвитку приморського регіону чітко демонструють закономірності «зрушення до моря» виробничої та інвестиційної активності. Так, наприклад, обсяг залучених прямих іноземних інвестицій в економіку Миколаївської області на 31 грудня 2016р. становив 227,8 млн.дол. США та порівняно з початком 2016р. збільшився на 7%. Інвестиції надійшли із 47 країн світу. Найбільші їх обсяги – з Кіпру (96,7 млн.дол.), Нідерландів (46,4 млн.дол.), Сінгапуру (24,4 млн.дол.), Швейцарії (14 млн.дол.), Віргінських Островів (Брит.) (12,8 млн.дол.) та Бельгії (10,9 млн.дол.). Значний обсяг іноземного капіталу зосереджений на підприємствах промисловості – 94,4 млн.дол. (41,5% загальнообласного обсягу прямих інвестицій) і складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту – 81,3 млн.дол. (35,7%) [10].

Виходячи з вищезазначеного, важливим, на нашу думку, є стимулювання відновлення та нарощування (на новій структурній і технологічній основі) портово-промислової активності означеної області. Розвиток Миколаївського приморського регіону при цьому повинен поєднуватися із реалізацією системної державної регуляторної політики з метою максимізації використання

потенціалу приморського положення в соціально-економічному розвитку даної території.

Саме в такому випадку механізм інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання повинен мати вигляд єдиного системного утворення, що складається з окремих, самостійних і практично рівноправних блоків (правового, економічного, організаційного, інформаційного), кожен з яких виступає у ролі функціонального інструменту (рис.).

Рис. Інструменти механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання

Джерело: розробка авторів.

При цьому кожний функціональний блок, незважаючи на свою автономність, є складовою частиною загального механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання. Такий підхід надає змогу спрямувати регуляторну діяльність у цій сфері на прийняття обґрунтованих з соціально-економічної і політичної точок зору регуляторних актів.

Дослідження складових інструментів механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання дозволило виокремити *інформаційні відносини*, що становлять предмет регуляторної діяльності цієї сфери економіки. Складові інструменти такого механізму повинні відображати: інформаційні відносини, у рамках яких безпосередньо реалізуються завдання, функції і повноваження органів державного управління у сфері морегосподарювання; інформаційні відносини, що виникають у процесі взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання; інформаційні відносини внутрішньо-організаційного характеру, що виникають у процесі діяльності кожного із суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання. Такий підхід дозволяє досягти певного синергетичного ефекту від поєднання складових інструментів механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання.

Для запровадження у дію такого механізму необхідним є створення та розвиток *державної інформаційної системи*, що формує електронну інформаційну взаємодію суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання. При цьому ця інформаційна система повинна, перш за все, бути направленою на створення та наповнення інформаційної бази приморських регіонів.

В зв'язку з цим, на думку авторів, є доцільним:

I. Застосування в процесі формування в Україні електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання єдиної термінології, а саме:

1. *Приморські регіони* – території, що характеризуються високим ступенем взаємопов'язаності та взаємозалежності діяльності суб'єктів морегосподарювання щодо вивчення, засвоєння і використання морських та прибережних ресурсів і просторів.

2. *Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів* – державна інформаційна система (ІС), єдиний комплекс інформаційних, інформаційно-технологічних і телекомунікаційних елементів, що забезпечує

інформатизацію процесів (функцій) здійснення регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання, включаючи збір інформації про регуляторну діяльність її суб'єктами, зберігання такої інформації, а також забезпечення доступу до неї, її надання і розповсюдження.

3. *Державна ІС «Єдина інформаційно-аналітична система «Регуляторні органи – суб'єкти морегосподарювання»* – державна ІС, що входить до складу державної ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів» і призначена для реалізації здійснення функцій регуляторних органів вищого та центрального рівнів державного управління – Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, іншого державного органу, центральних органів виконавчої влади щодо регулювання діяльності суб'єктів морегосподарювання.

4. *Регіональна державна ІС (регіональний сегмент державної ІС) «Єдина інформаційно-аналітична система «Регуляторні органи – суб'єкти морегосподарювання»* – регіональна державна ІС, що входить до складу державної ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів» і призначена для реалізації здійснення функцій регуляторних органів регіональних та місцевих рівнів державного управління – територіальних органів центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, якщо відповідно до законодавства ці особи мають повноваження одноособово приймати регуляторні акти, щодо регулювання діяльності суб'єктів морегосподарювання.

5. *Єдиний державний портал з розкриття інформації про регуляторну діяльність у сфері морегосподарювання* – державна ІС, що входить до складу державної ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів» і призначена для забезпечення доступу до інформації про регуляторну діяльність у сфері морегосподарювання Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, іншого державного органу, центральних органів виконавчої влади, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, місцевих

органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, якщо відповідно до законодавства ці особи мають повноваження одноособово приймати регуляторні акти, і призначена для інформатизації процесів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання, включаючи збір, обробку інформації, а також зберігання такої інформації, забезпечення доступу до неї, її надання.

6. *Регуляторна заявка* – пропозиції суб'єктів морегосподарювання, включаючи матеріали щодо параметрів державного регулювання діяльності цих суб'єктів.

7. *Регуляторна звітність* – інформація суб'єктів морегосподарювання про їхню діяльність, що надається ними відповідно до законодавства для здійснення регуляторними органами функцій проведення у сфері морегосподарювання регуляторної діяльності.

II. Розгляд державної ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів» як сукупності відкритих розділів, інформаційних підсистем (сегментів), регіональних сегментів (модулів), що включатиме в себе інтегровані компоненти:

- державну та регіональну державну ІС «Єдина інформаційно-аналітична система «Регуляторні органи – суб'єкти морегосподарювання»;
- єдиний державний портал з розкриття інформації про регуляторну діяльність у сфері морегосподарювання, на якому в уніфікованому форматі розміщуватиметься інформація, віднесена до стандартів розкриття інформації у сфері морегосподарювання (а не існуючого на сьогодні процесу оприлюднення, який не дає можливості дешевого електронного пошуку та легкості створення власної копії відповідної інформації, тобто мова повинна вестися саме про декларування певної інформації та вбудовану систему відкритого для суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання електронного автоматизованого пошуку (повнотекстового плюс «листування» за каталогом) у масиві декларованої інформації).

Створення, експлуатація та розвиток державної ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів» та включених до її складу регіональних державних ІС (модулів, підсистем), у тому числі затвердження технологічних, функціональних і організаційних вимог, обробка інформації в даній системі, зберігання такої інформації, забезпечення доступу до неї, умови її надання та поширення здійснюватиметься уповноваженим органом, визначеним законодавством України.

Розміщення інформації в державній ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів» та її підсистемах суб'єктами морегосподарювання, передбаченої для розміщення відповідно до законодавства України, здійснюватиметься без справляння плати після проходження процедури реєстрації в державній ІС «Єдина середа регулювання приморських регіонів» в порядку, встановленому уповноваженим органом.

Розкриття інформації щодо регульованої діяльності суб'єктів морегосподарювання забезпечуватиметься суб'єктами регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання відповідно до стандартів розкриття інформації, затвердженими Кабінетом Міністрів України, шляхом її розміщення у відкритому розділі державної ІС «Єдиний державний портал з розкриття інформації про регуляторну діяльність у сфері морегосподарювання».

Державна та регіональна державна ІС «Єдина інформаційно-аналітична система «Регуляторні органи – суб'єкти морегосподарювання» забезпечуватиме інформатизацію управлінських процесів державного регулювання, державного контролю і нагляду у сфері морегосподарювання. Для цього здійснюватиметься оповіщення суб'єктів морегосподарювання про необхідність надати дані, і забезпечуватиметься захищений збір юридично значимих даних, наповнення сховища даних і доступ до показників для їх аналізу і автоматизованого державного контролю і нагляду у сфері морегосподарювання.

Отже, дію державної ІС «Єдина інформаційно-аналітична система «Регуляторні органи – суб'єкти морегосподарювання» направлено на

автоматизацію наступних функцій (процесів) у сфері державного регулювання та державного контролю і нагляду у сфері морегосподарювання:

- організація і здійснення у сфері морегосподарювання електронного документообігу в системі регуляторних органів, органів, що погоджують прийняття регуляторних актів, органів державного нагляду і контролю та уповноваженого органу;
- збір, реєстрація, зберігання за попередній період державного регулювання діяльності суб'єктів морегосподарювання, обробка, перевірка регуляторної звітності та регуляторних заявок і інших обґрунтовуючих матеріалів (відомостей), що надходять від суб'єктів морегосподарювання, для цілей виконання функцій регуляторних органів та уповноваженого органу;
- електронний документообіг між регуляторними органами і суб'єктами морегосподарювання;
- державне регулювання діяльності суб'єктів морегосподарювання, аналіз регуляторних заявок та регуляторних звітностей, розрахунок статистичних показників і прогнозів;
- збір, аналіз і обробка документів і матеріалів в рамках проведення моніторингу діяльності суб'єктів морегосподарювання;
- збір, аналіз та обробка документів і матеріалів при здійсненні державного контролю і нагляду у сфері морегосподарювання;
- введення, зміни та припинення державного регулювання діяльності суб'єктів морегосподарювання;
- формування та ведення реєстру суб'єктів морегосподарювання.

Інтеграція ІС, що входять до складу державної ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів», а також інших ІС, включаючи регіональні ІС, досягатиметься за допомогою:

- інформаційної взаємодії ІС (підсистем, модулів), що забезпечує гарантовану передачу до державної ІС і розміщення в ній електронних документів та інформації у сфері регуляторної діяльності у сфері

морегосподарювання ІС «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів»;

- користування інтегрованими ІС, базами даних державної ІС, встановлення технологічних і лінгвістичних вимог до інформації, обробка якої здійснюється в інтегрованих ІС.

III. Використання для формування та реалізації в Україні державної інформаційної бази приморських регіонів принципів, наведених у табл.

Таблиця

Принципи формування та реалізації державної інформаційної бази приморських регіонів в Україні

Найменування принципу	Зміст принципу
Принцип доступності інформації у сфері регулювання приморських регіонів	Відкритість для суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання інформації у сфері регулювання приморських регіонів, що зберігається в інформаційних ресурсах регуляторних органів (відкритих комп'ютерних базах даних)
Принцип консолідації інформації у сфері регулювання приморських регіонів	Збереження протягом тривалого часу інформації у сфері регулювання приморських регіонів в інформаційних ресурсах регуляторних органів та категорії доступу до неї – тобто, така інформація повинна бути безпосередньо доступна для всіх суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання
Принцип забезпечення достовірності, збереження та захисту інформації у сфері регулювання	Забезпечення достовірності і своєчасної актуалізації інформації у сфері регулювання приморських регіонів в інформаційних ресурсах регуляторних органів та поновлення її у разі втрати в ІС (створення системи резервних

приморських регіонів	серверів – накопичувачів даних)
Принцип технологічної єдності інформації у сфері регулювання приморських регіонів	Сумісність стандартів, інтерфейсів та протоколів, єдиних правил надання інформації у сфері регулювання приморських регіонів – тобто, відомчі та (або) технологічні бар'єри на шляху обміну між суб'єктами регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання інформацією повинні бути відсутніми
Принцип гармонізації розкриття інформації про регуляторну діяльність у сфері морегосподарювання	Норми збереження, поширення та захисту інформації у сфері регулювання приморських регіонів повинні відповідати основним підходам, що напрацьовані та успішно застосовуються у міжнародній практиці

Джерело: розробка авторів.

Висновок. Висунуті авторами у ході цього дослідження пропозиції спрямовано на:

- інформатизацію процесів здійснення в Україні у сфері морегосподарювання регуляторної діяльності;
- інформування споживачів і інвесторів про регуляторну діяльність у сфері морегосподарювання шляхом створення державної інформаційної бази приморських регіонів через об'єднання сукупності взаємодіючих ІС;
- створення єдиного державного порталу з розкриття інформації про регуляторну діяльність у сфері морегосподарювання.

Перспективою подальших досліджень є визначення на державному та регіональному рівнях напрямів функціонування в Україні суб'єктів регулювання приморських регіонів.

Список використаних джерел

1. Бондаренко А. Інформаційні технології як механізм взаємодії органів влади з громадськістю / А. Бондаренко // Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2009. – Вип. 1, (1). – С. 4-8.
2. Вдовиченко Л.Ю., Волосяк М.В. Проблемы регуляторной деятельности государства в сфере морехозяйствования Украины / Л.Ю. Вдовиченко, М.В. Волосяк // Судостроение и морская инфраструктура. – Николаев: НУК, 2016. – №1-2, (5). – С. 97-10.
3. Голобуцький О. Електронний уряд / О. Голобуцький, О. Шевчук. – К.: Атлант UMS, 2012. – 192 с.
4. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»: від 11.09.2003 №1160-IV ВР [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Оф. вид. від 2004р., №9, ст. 79, станом на 11.07.2014. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.
5. Клімушін П.С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : [моногр.] / П.С. Клімушін, А.О. Серенок. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. – 312 с.
6. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління : [навч. посіб.] / С.П. Кулицький. – К.: МАУП, 2012. – 224 с.
7. Макарова М.В. Державне регулювання формування національних і локальних інформаційних ресурсів соціально-економічних систем / М.В. Макарова // Науковий вісник ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». Економічні науки. – Полтава: ПУСКУ, 2012. – №1. – С. 152-159.
8. Шлафман Н.Л. Механізм взаємодії органів влади та підприємницького сектора економіки України : [моногр.] / [А.І. Бутенко, Н.Л. Шлафман,

- Є.В. Лазарева та ін.]; за заг. ред. проф. А.І. Бутенко. – Одеса: Інтерпрінт, 2011. – 278 с.
9. Косов Ю.В., Фокина В.В. Политическая регионалистика. – СПб.: Питер, 2009. – 192с.
10. Соціальне-економічне становище Миколаївської області за січень-лютий 2017р. / Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua>.

Анотації

Вдовиченко Л.Ю., Волосяк М.В.

Пропозиції щодо створення в Україні державної інформаційної бази приморських регіонів

В сучасному українському регуляторному процесі у сфері морегосподарювання існуючі вимоги щодо оприлюднення інформації виконуються формально, що виступає приводом створення корупційних взаємодій під час прийняття регуляторних актів. Метою статті є визначення інструментів механізму інформаційних відносин суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання та надання пропозицій щодо створення в Україні державної інформаційної бази приморських регіонів. У статті досліджено складові інструменти такого механізму. Для запровадження у дію цього механізму доведено необхідність створення та розвитку державної інформаційної системи, що формує електронну інформаційну взаємодію суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання, насамперед, створення та наповнення державної інформаційної бази приморських регіонів. Запропоновано застосування в процесі формування електронної інформаційної взаємодії суб'єктів регуляторної діяльності у сфері морегосподарювання нового понятійно-категорійного апарату. Визначено інтегровані компоненти формування державної інформаційної системи «Єдина середа електронного регулювання приморських регіонів» та принципи, направлені на створення

державної інформаційної бази приморських регіонів, що дозволить інформувати споживачів і інвесторів про регуляторну діяльність в Україні у сфері морегосподарювання.

Ключові слова:

морегосподарювання, регуляторна діяльність, приморські регіони, інформаційні відносини, електронне регулювання, інформаційна система, інформаційна база, розкриття інформації.

Вдовиченко Л.Ю., Волосяк М.В.

Предложения по созданию в Украине государственной информационной базы приморских регионов

В современном украинском регуляторном процессе в сфере морехозяйствования существующие требования относительно обнародования информации выполняются формально, что выступает предлогом создания коррупционных взаимодействий при принятии регуляторных актов. Целью статьи является определение инструментов механизма информационных отношений субъектов регуляторной деятельности в сфере морехозяйствования и предоставление предложений по созданию в Украине государственной информационной базы приморских регионов. В статье исследованы составляющие инструменты такого механизма. Для введения в действие этого механизма доказана необходимость создания и развития государственной информационной системы, формирующей электронное информационное взаимодействие субъектов регуляторной деятельности в сфере морехозяйствования, прежде всего, создание и наполнение государственной информационной базы приморских регионов. Предложено применение в процессе формирования электронного информационного взаимодействия субъектов регуляторной деятельности в сфере морехозяйствования нового понятийно-категориального аппарата. Определены интегрированные компоненты формирования государственной информационной системы «Единая среда электронного регулирования приморских регионов» и

принципы, направленные на создание государственной информационной базы приморских регионов, что позволит информировать потребителей и инвесторов о регуляторной деятельности в Украине в сфере морехозяйствования.

Ключевые слова:

морехозяйствование, регуляторная деятельность, приморские регионы, информационные отношения, электронное регулирование, информационная система, информационная база, раскрытие информации.